

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Petra Průchy a soudců Mgr. Jany Brothánkové a JUDr. Tomáše Langáška v právní věci žalobce: **J. Š.**, zastoupen Mgr. Michaellem Brázdou, advokátem, se sídlem Příkop 8, Brno, proti žalovanému: **Ministerstvo práce a sociálních věcí**, se sídlem Na Poříčním právu 1/376, Praha 2, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 2. 5. 2014, č. j. MPSV-UM/4080/14/4S-JMK, sp. zn. SZ/542/2014/4S-JMK, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 30. 12. 2015, č. j. 22 A 73/2014 - 35,

t a k t o :

- I.** Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II.** Žádný z účastníků **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.
- III.** Ustanovenému zástupci žalobce Mgr. Michaelu Brázdovi **s e p ř i z n á v á** odměna za zastupování a náhrada hotových výdajů v částce 1.300 Kč, která mu bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku. Náklady právního zastoupení žalobce nese stát.

O d ů v o d n ě n í :

Včas podanou kasační stížností s žalobce (dále též „stěžovatel“) domáhá zrušení rozsudku Krajského soudu v Brně, ze dne 30. 12. 2015, č. j. 22 A 73/2014 - 35 (dále jen „krajský soud“), kterým byla zamítnuta jeho žaloba proti rozhodnutí žalovaného, ze dne 2. 5. 2014, č. j. MPSVUM/ 4080/14/4S-JMK, sp. zn. SZ/542/2014/4S-JMK, jímž bylo zamítnuto jeho odvolání proti rozhodnutí Úřadu práce České republiky – krajské pobočky v Brně. Tímto rozhodnutím správního orgánu I. stupně nebyla žalobci přiznána dávka mimořádné okamžité pomoci na úhradu nezbytného jednorázového výdaje podle § 2 odst.

5 písm. a) a § 36 zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů s odůvodněním, že úřad práce shledal žádost neopodstatněnou.

Krajský soud v napadeném rozsudku zejména uvedl, že účel poskytnutí dávky, o kterou stěžovatel žádal, na situaci stěžovatele nedopadá. Stěžovatel argumentoval tím, že se dostal do svízelné sociální a finanční situace, když mu v měsících prosinci 2013 a v lednu 2014 nebyl vyplacen příspěvek na péči o jeho syna, který mu byl před tím pravidelně vyplácen v částce 5.000 Kč měsíčně (teprve v únoru 2014 mu byla provedena zpětná výplata této dávky), a neměl tak prostředky k zajištění základních životních potřeb syna a zajištění řádné péče o něj. Žádost o mimořádnou okamžitou pomoc podanou dne 3. 1. 2014 tedy žalobce uplatnil v době nepřiznání příspěvku na péči. Krajský soud dále konstatoval, že uváděná žalobní argumentace byla správně zhodnocena tak, že nezakládá důvod pro vznik nároku na dávku mimořádné okamžité pomoci na úhradu nezbytného jednorázového výdaje, neboť účel poskytnutí dávky této dávky není založen na principu zajištění životního optima jednotlivce, nýbrž na poskytnutí nezbytně nutné finanční pomoci pro překonání určité jednorázové tíživé sociální situace. Z tohoto důvodu nelze žalobci přisvědčit v tom, že by správní orgány měly zohlednit nevyplacení příspěvku na péči v měsíci prosinci 2013 a lednu 2014, neboť životní minimum jmenovaného nebylo odejmutím příspěvku na péči nikterak dotčeno. Příspěvek na péči i s navýšením dle § 12 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách v platném znění, není rozhodným příjmem pro stanovení výše a nároku na dávku pomoci v hmotné nouzi.

V podané kasační stížnosti stěžovatel uplatnil důvod kasační stížnosti podle § 103 odst. 1 písm. a) zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“). Podle stěžovatele je předmětná dávka poskytována pro „překonání určité tíživé životní situace“ a žalobce se nevyplacením příspěvku na péči za měsíce prosinec a leden ocitl v situaci, kdy neměl ani prostředky k zajištění základních životních potřeb jeho syna a zajištění řádné péče o něj. Stěžovatel dále připustil, že na předmětnou dávku neexistuje právní nárok a je tedy fakultativní. Proto ale musí orgán pomoci v hmotné nouzi zohlednit a vzít v úvahu konkrétní podmínky a momentální životní situaci žadatele, jeho majetkové a sociální poměry, a po náležité správní úvaze a posouzení všech okolností případu rozhodnout, zda dávku poskytne, či nikoliv. Své rozhodnutí pak musí náležitě a důvěryhodně odůvodnit tak, aby z něj bylo jasné, na základě jakých podkladů rozhodl a jaké důkazy ve věci provedl, aby bylo z této části rozhodnutí zřejmé, že vychází z náležitě zjištěného skutečného stavu věci. Obsahem rozhodnutí pak musí být dle zákona především rozbor a zhodnocení podkladů rozhodnutí a uvedení, jakými úvahami se správní orgán při jejich hodnocení řídil. Uvedené podmínky orgány obou stupňů nesplnily, rozhodnutí je tak nepřezkoumatelné, kdy došlo ze strany správních orgánů k porušení § 2 ve spojení s § 68 odst. 3 správního řádu. Z uvedeného pak stěžovatel rezultuje, že jak napadený rozsudek, tak žalované rozhodnutí, stejně jako rozhodnutí správního orgánu I. stupně, jsou rozhodnutí nezákonná a to z důvodu nesprávného posouzení právní otázky. Proto navrhuje, aby Nejvyšší správní soud zrušil napadený rozsudek a předchozí rozhodnutí správních orgánů, a věc vrátil žalovanému k dalšímu řízení.

Žalovaný vyjádření ke kasační stížnosti nepodal.

Nejvyšší správní soud přezkoumal kasační stížnosti napadený rozsudek v souladu s § 109 odst. 3 a 4 s. ř. s., podle nichž byl vázán rozsahem a důvody, jež byly stěžovatelem v kasační stížnosti uplatněny. Neshledal přitom vady, k nimž by podle § 109 odst. 4 s. ř. s. musel přihlédnout z úřední povinnosti.

Kasační stížnost není důvodná.

Ze správního spisu soud zjistil následující pro věc podstatné skutečnosti:

Stěžovateli byl vyplácen příspěvek na péči podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách ve znění pozdějších předpisů (dále též „zákon o sociálních službách“), přičemž žadatelem (oprávněnou osobou) byl syn žalobce, žalobce je jakožto rodič zákonným zástupcem syna J. Š. Příspěvek na péči byl vyplácen ode dne 1. 1. 2012 ve výši 5.000 Kč [příspěvek na péči v částce 3.000 Kč (I. stupeň – lehká závislost) + 2.000 Kč zvýšení příspěvku na péči přiznané na základě ust. § 12 odst. 1 zákona o sociálních službách]. Žádost o mimořádnou okamžitou pomoc stěžovatel podal dne 3. 1. 2014 s tím, že mu byl neoprávněně odejmut příspěvek na péči ve výši 5.000 Kč měsíčně. Rozhodnutím úřadu práce ze dne 19. 2. 2014, č. j. 3811/2014/KUR mu nebyla přiznána dávka mimořádné okamžité pomoci na úhradu nezbytného jednorázového výdaje, neboť důvody stěžovatelem uváděné, tj. porušení zákona úřadem práce, neboť mu byl protiprávně odebrán příspěvek na péči, „nebyly shledány relevantními“. Podle tohoto rozhodnutí nebylo odejmutím příspěvku na péči nikterak dotčeno životní minimum žadatele, neboť příspěvek na péči i s navýšením dle § 12 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, v platném znění, není rozhodným příjmem pro stanovení výše a nároku na dávku pomoci v hmotné nouzi – příspěvek na živobytí, jehož je žadatel dlouhodobým příjemcem. Odvolání stěžovatele ze dne 5. 3. 2014 žalovaný zamítl rozhodnutím ze dne 2. 5. 2014, č. j. MPSV-UM/4080/14/4S-JMK, sp. zn. SZ/542/2014/4S-JMK, a rozhodnutí správního orgánu I. stupně potvrdil. Uvedl, že k zajištění výživy a ostatních základních životních potřeb slouží dávka pomoci v hmotné nouzi – příspěvek na živobytí, který je stěžovateli také dlouhodobě od ledna 2007 poskytován, společně posuzovanou osobou pro tuto dávku je jeho nezletilý syn. Výživa a ostatní základní osobní potřeby stěžovatele a jeho syna jsou tedy zajištěny jejich příjmy (přídavek na dítě) a vypláceným příspěvkem na živobytí. Vyplácení nebo naopak nevyplácení příspěvku na péči je pro účely výživy a ostatních osobních potřeb naprosto irelevantní, neboť z této dávky nemají být základní potřeby vůbec hrazeny. Příspěvek na péči má sloužit na ty výdaje, které souvisí se zabezpečením pomoci a podpory osobě, která je závislá na péči jiné osoby, a má být tedy spotřebován jako „úhrada“ za péči, kterou zajišťuje poskytovatel sociálních služeb či asistent sociální péče, a také na výdaje, které ve spojení s výkonem péče vzniknou pečující osobě. Žalovaný v rozhodnutí uzavírá, že dávka na úhradu nezbytného jednorázového výdaje nemohla být přiznána již proto, že stěžovateli žádný jednorázový výdaj nevznikl.

Nejvyšší správní soud považuje dále za nutné předejít rozhodnou právní úpravu.

Podle § 36 odst. 1 písm. b) zákona o pomoci v hmotné nouzi má nárok na mimořádnou okamžitou pomoc, osoba uvedená v § 2 odst. 4 a 5, pokud je považována za osobu v hmotné nouzi.

Za osobu v hmotné nouzi může orgán pomoci v hmotné nouzi podle § 2 odst. 4 citovaného zákona považovat osobu, kterou postihne vážná mimořádná událost a její celkové sociální a majetkové poměry jsou takové, že jí neumožňují překonat nepříznivou situaci vlastními silami; vážnou mimořádnou událostí se rozumí zejména živelná pohroma (například povodeň, vichřice a vyšší stupně větrné pohromy, zemětřesení), požár nebo jiná destruktivní událost, ekologická nebo průmyslová havárie.

Podle § 2 odst. 5 zákona o pomoci v hmotné nouzi může orgán pomoci v hmotné nouzi považovat za osobu v hmotné nouzi též osobu, která nemá vzhledem k příjmům a celkovým sociálním a majetkovým poměrům dostatečné prostředky:

- a) k úhradě nezbytného jednorázového výdaje, spojeného zejména se zaplacením správního poplatku při prokázání ztráty osobních dokladů, při vydání duplikátu rodného listu nebo dokladů potřebných k přijetí do zaměstnání, s úhradou jízdného v případě ztráty peněžních prostředků, a v případě nezbytné potřeby s úhradou noclehu.
- b) na úhradu nákladů spojených s pořízením nebo opravou nezbytných základních předmětů dlouhodobé potřeby a na základní vybavení domácnosti a odůvodněných nákladů souvisejících se vzděláním nebo zájmovou činností nezaopatřeného dítěte.

Stěžovatel v žádosti o mimořádnou okamžitou pomoc na úhradu nezbytného jednorázového výdaje uvedl, že porušením zákona úřadem práce jim byl protiprávně odebrán příspěvek na péči, a nemají ani na základní potřeby. Předpokládanou výši jednorázového výdaje vyčíslil stěžovatel na 5 000 Kč. V daném případě se tedy stěžovatel dovolával okamžité pomoci k úhradě blíže nespecifikovaného jednorázového výdaje, který považoval zřejmě za nezbytný a na který neměl vzhledem k dané situaci při nevyplacení příspěvku na péči dostatečné prostředky. Účel hypotetického jednorázového výdaje stěžovatel spojil s potřebou prostředků na krytí „základních potřeb“.

Důvody pro poskytnutí mimořádné okamžité pomoci na úhradu nezbytných nebo odůvodněných nákladů jsou, jak výše uvedeno, vymezeny v § 2 odst. 4 a 5 písm. a) a b) zákona o pomoci v hmotné nouzi. Výdaje na krytí „základních potřeb“ však nelze pod tato ustanovení podřadit, neboť nepředstavují jednorázový výdaj spojený ani se živelní pohromou, ani se zaplacením správního poplatku při prokázání ztráty osobních dokladů, při vydání duplikátu rodného listu nebo dokladů potřebných k přijetí do zaměstnání, s úhradou jízdného v případě ztráty peněžních prostředků, a v případě nezbytné potřeby s úhradou noclehu, nebo úhradu nákladů spojených s pořízením nebo opravou nezbytných základních předmětů dlouhodobé potřeby a na základní vybavení domácnosti a odůvodněných nákladů souvisejících se vzděláním nebo zájmovou činností nezaopatřeného dítěte, jak se uvádí v citovaných zákonných ustanoveních.

O žádný takto zákonem vymezený či obdobný nezbytný výdaj se totiž v případě stěžovatele nejednalo a nebylo jej proto možné pokládat za osobu nacházející se v hmotné nouzi ve smyslu citovaných ustanovení.

Nejvyšší správní soud dodává, že si je vzhledem k obsahu správního a soudního spisu vědom toho, že se stěžovatel se v dané době mohl nacházet v nepříliš dobré sociální situaci a že mu mohlo činit jisté obtíže hradit náklady na výdaje, které mu vznikaly ve spojení s výkonem péče, jako pečující osobě. Jak však již bylo zdůvodněno výše, zákon o pomoci v hmotné nouzi neumožňuje stěžovateli z důvodu, který v posuzované věci uvedl, mimořádnou okamžitou pomoc přiznat. Ta totiž není určena pro úhradu nákladů na uspokojení základních potřeb. Nepřiznáním mimořádné okamžité pomoci přitom nedošlo ani k porušení ústavně zaručeného práva stěžovatele na pomoc v hmotné nouzi. Bez zřetele přitom není ani skutečnost, že nevyplacený příspěvek na péči o syna za měsíc prosinec 2013 a leden 2014 byl stěžovateli nakonec následně vyplacen v měsíci únoru 2014, a to tzv. zpětně.

Ze všech uvedených důvodů tedy podle názoru Nejvyššího správního soudu orgány pomoci v hmotné nouzi ani krajský soud nepochybily, když dospěly k závěru, že v dané věci nebyly splněny zákonné podmínky pro přiznání mimořádné okamžité pomoci stěžovateli. Nejvyšší správní soud tak nesouhlasí s tím, že by uvedené orgány ve svých rozhodnutích nesprávně posoudily rozhodující právní otázku, a stejně tak nesouhlasí ani s tím, že by daná rozhodnutí byla nepřezkoumatelná. Z předmětných rozhodnutí podle Nejvyššího správního soudu naprosto zřetelně a také dostatečně vyplývá, z jakých skutečností při posouzení žádosti stěžovatele o mimořádnou okamžitou pomoc dané orgány vycházely, a stejně tak jakými úvahami se při jejich hodnocení řídily.

S ohledem na všechny shora uvedené skutečnosti dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že kasační stížnost není důvodná, a proto ji podle § 110 odst. 1 věty druhé s. ř. s. zamítl.

Současně v souladu s § 120 a § 60 odst. 1 a 2 nepřiznal žádnému z účastníků právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti, neboť stěžovatel v něm neměl úspěch a žalovanému správnímu orgánu takové právo ve věcech pomoci v hmotné nouzi nepřísluší.

Ustanovenému zástupci stěžovatele Nejvyšší správní soud přiznal odměnu za zastupování a náhradu hotových výdajů v celkové výši 1.300 Kč, která se skládá z částky 500 Kč za jeden úkon právní služby spočívající v podání kasační stížnosti ze dne 1. 2. 2016 podle § 7, § 9 odst. 2 a § 11 odst. 1 písm. d) vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb, ve znění pozdějších předpisů, a z částky 300 Kč za s tím související režijní paušál (§ 13 odst. 1 a 3 vyhlášky č. 177/1996 Sb.). Odměna za zastupování a náhrada hotových výdajů bude ustanovenému zástupci stěžovatele vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku.

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 13. července 2016

JUDr. Petr Průcha
předseda senátu